

Jord- och skogsbruksutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av naturvårdslagen

Till miljöutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av naturvårdslagen (RP 116/2020 rd): Ärendet har remitterats till jord- och skogsbruksutskottet för utlåtande till miljöutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Vesa Kahilampi, jord- och skogsbruksministeriet
- konsultativ tjänsteman Ville Schildt, jord- och skogsbruksministeriet
- miljöråd Päivi Gummerus-Rautiainen, miljöministeriet
- lagstiftningsråd Johanna Korpi, miljöministeriet.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Naturresursinstitutet
- Finlands skogscentral
- Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- Skogsindustrin rf
- Finlands naturskyddsförbund rf
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

I propositionen föreslås naturvårdslagen bli ändrad genom att ett nytt kapitel fogas till lagen. I det nya kapitlet föreslås det bestämmelser om stödinsatser för vissa iståndsättnings- och vårdåtgärder som genomförs för att främja skyddet av den biologiska mångfalden. Stödinsatserna föreslås bli finansierade med anslag som anvisas i statsbudgeten. Utskottet anser det motiverat att naturens mångfald i enlighet med propositionen inte bara tryggas genom skydd utan också genom aktiv vård. Det är också positivt att den föreslagna stödformen baserar sig på frivillighet och ger markägaren möjlighet att främja mångfalden. Det är viktigt att åtgärderna uppnår ett bra förhåll-

Utlåtande JsUU 17/2020 rd

lande mellan insatsen och avkastningen och att åtgärderna riktas särskilt till sådana livsmiljöer där andelen hotade arter är stor.

Utskottet konstaterar att den föreslagna ändringen av naturvårdslagen utgör en allmän ram för stödet inom naturvårdslagens tillämpningsområde, och närmare villkor för olika stödformer utfärdas genom förordning av statsrådet. Eftersom det nya stödsystemet för naturskydd delvis har ett nära samband med stöden enligt jord- och skogsbruksministeriets lagstiftning, betonar utskottet att beredningen kräver ett nära samarbete mellan ministerierna när det gäller arbetsfördelningen mellan olika stödsystem. Vårdbiotoper har under den nuvarande programperioden för EU:s gemensamma jordbrukspolitik (2014—2020) kunnat iståndsättas med hjälp av ersättning för icke-produktiva investeringar. De anslag som står till förfogande för ersättning och miljöavtal är dock redan bundna i sin helhet, och alla vårdbiotopobjekt finns inte på gårdsbruksenheter som är i drift. Förutom samarbete mellan ministerierna förutsätter iståndsättningen av vårdbiotoper också i verkställighetsskedet samarbete mellan miljö- och jordbruksförvaltningen, rådgivarna och andra intressentgrupper. Behovet av samarbete gäller också eventuellt stöd för skogsbaserade livsmiljöer, där det nya stödet förbättrar och diversifierar markägarens möjligheter att ansöka om och få stöd för iståndsättning och vård av objekt som omfattas av naturvårdslagens tillämpningsområde.

Utskottet anser att det är viktigt att stödsystemet blir så enkelt som möjligt för sökanden (som vanligtvis är markägare), med beaktande av att det stöd som avses i detta förslag, till skillnad från andra system för ekonomiskt stöd, skulle ges i form av tjänster och varor. Det är också viktigt att de föreslagna bestämmelserna på tillbörligt sätt utesluter överlappande finansiering för samma åtgärder (den föreslagna 6 g § i naturvårdslagen). När närings-, trafik- och miljöcentralen (NTM-centralen) ska sköta stödmyndighetens uppgifter, förutsätter detta behövliga personalresurser vid NTM-centralerna. Resurser behövs också för den övriga förvaltningen och övervakningen av det föreslagna stödsystemet samt för styrning, rådgivning och information. Det ska också säkerställas att de nya uppgifterna inte leder till konfliktsituationer i fråga om tillsyns- och verkställighetssuppgifter.

Eftersom det i det föreslagna stödsystemet är fråga om stöd i form av varor och tjänster och inte om understöd som betalas i form av direkta pengar, skaffar NTM-centralen den tjänst eller vara som behövs och överlåter den till stödmottagaren. Avsikten är att vård- och iståndsättningsåtgärderna huvudsakligen ska genomföras genom utnyttjande av köpta tjänster. Utskottet fäster därför uppmärksamhet vid att de köpta tjänsterna enligt förslaget möjliggör nya typer av inkomstskaffning exempelvis för maskinentreprenörer, naturvårdsserviceföretagare och lantbruksföretagare. Enligt propositionen ska NTM-centralen kunna skaffa tjänsten också av den som ansöker om stöd eller av markägaren själv. Till denna del är det inte fråga om stöd enligt stödsystemet utan om upphandling och därmed sammanhängande upphandlingskontrakt. Den ersättning som markägaren får för sitt arbete är således inte egentligt stöd, utan ersättning som baserar sig på ett upphandlingskontrakt.

Utskottet påpekar att med undantag för de enklaste typsituationerna har den som ansöker om stöd, vanligen en privat markägare, inte nödvändigtvis tillräcklig kompetens för att genomföra den planering som behövs. För att målen ska nås och systemet fungera i praktiken krävs det därför gott samarbete mellan de som ansöker om stöd och markägarna. Utskottet betonar att NTM-centralen i egenskap av verkställande myndighet enligt naturvårdslagen har en allmän rådgivningsskyldig-

Utlåtande JsUU 17/2020 rd

het. Systemet möjliggör i sig planeringstjänsten också som anskaffning av NTM-centralen som en del av det stöd som beviljas i form av tjänster och varor. Utskottet betonar också att det praktiska genomförandet av stödsystemet förutsätter enhetliga anvisningar och information.

Utskottet konstaterar att stödet enligt 6 i § i den föreslagna naturvårdslagen baserar sig på ett beslut av NTM-centralen. I paragrafen föreskrivs också om avtal. NTM-centralen kan också ingå avtal med stödmottagaren om detaljerna kring genomförandet av åtgärden och överlåtelsen av stödet. Eftersom man har strävat efter att göra systemet så motiverande och enkelt som möjligt för den som ansöker om stöd, kan det bedömas att ett avtal inte behövs i alla situationer. Sådana åtgärder är exempelvis enkel avverkning av träd från ett litet område med avgränsningsbeslut. I dessa situationer kan också i beslutet i tillräcklig utsträckning nämnas detaljerna i genomförandet av stödet och de villkor som behövs. För att markägarens rättsskydd ska kunna tryggas anser utskottet dock att det är bra att det i det föreslagna stödsystemet enligt naturvårdslagen alltid krävs ett avtal när stödet beviljas på basis av markägarens skriftliga samtycke i stället för ansökan. Närings-, trafik- och miljöcentralen får i dessa situationer inte meddela ett positivt beslut innan ett avtal har ingåtts mellan markägaren och NTM-centralen om detaljerna kring genomförandet av åtgärden och överlåtelsen av stödet. På så sätt säkerställs det att markägaren när han ger sitt samtycke är säker på att han eller hon känner till detaljerna i åtgärderna. Förfarandet ska således vara identiskt med förutsättningen för att inrätta ett privat naturskyddsområde enligt 24 § i naturvårdslagen.

Utskottet påpekar att syftet med det föreslagna stödsystemet är att skydda naturen på ett sätt som i genomsnitt inte på något sätt främjar stödmottagarens ekonomiska verksamhet, och att stödmottagaren således i princip inte får någon nytta i pengar av stödet. Eftersom de understöd och stöd som erhållits i skattesystemet som en förmån med penningvärde i princip alltid är skattepliktig inkomst, har det uppstått en fråga om huruvida stödet under vissa omständigheter kan ge markägaren en skattepliktig förmån med penningvärde. För att undanröja denna oklarhet och säkerställa att målen för systemet uppnås bör man genom ändringar i skattelagstiftningen säkerställa att genomförandet av iståndsättningen och vården inte ger stödmottagaren skattepliktig inkomst. De förtydligande ändringarna av skattelagstiftningen bör träda i kraft så snart som möjligt och under alla omständigheter retroaktivt, så att man kan säkerställa att de redan från början tillämpas på stöden inom stödsystemet.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Jord- och skogsbruksutskottet föreslår

att miljöutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande JsUU 17/2020 rd

Helsingfors 23.9.2020

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Anne Kalmari cent
vice ordförande Ritva Elomaa saf
medlem Markku Eestilä saml
medlem Seppo Eskelinen sd
medlem Satu Hassi gröna
medlem Janne Heikkinen saml
medlem Mikko Lundén saf
medlem Jari Myllykoski vänst
medlem Anders Norrback sv
medlem Raimo Piirainen sd
medlem Jenni Pitko gröna
medlem Mikko Savola cent
medlem Jenna Simula saf
medlem Peter Östman kd
ersättare Janne Sankelo saml.

Sekreterare var

utskottsråd Carl Selenius.